

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001266

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-04-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Протас Євген Олександрович

2. Yevgen O. Protas

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 229

Назва наукової спеціальності: Громадське здоров'я

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 229 громадське здоров'я

Дата захисту: 12-06-2025

Спеціальність за освітою: клінічна фармація

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8458

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010681

Місцезнаходження: вул. Володимира Вернадського, буд. 9, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010681

Місцезнаходження: вул. Володимира Вернадського, буд. 9, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.75.75

Тема дисертації:

1. Епідеміологія раку шлунка та моделі споживання лікарських препаратів в Україні: внесок і наслідки
2. Gastric cancer epidemiology and the patterns of medication consumption in Ukraine: contributions and implications

Реферат:

1. Метою наукового проекту було вивчити епідеміологічні тенденції раку шлунка, в тому числі його основних форм, а також дослідити можливі моделі споживання лікарських засобів в Україні, які можуть впливати на розвиток раку шлунка. Матеріали для проекту включають: (1) дані про рівень захворюваності на рак шлунка та його форми згідно з Міжнародною класифікацією онкологічних хвороб 3 видання (МКБ-О-3) з 2003 по 2021 рік, (2) дані про продажі наступна група лікарських засобів та окремих речовин: інгібітори протонної помпи (ІПП), нестероїдні протизапальні засоби (НПЗЗ), включаючи ацетилсаліцилову кислоту (АСК), карбоцистеїн, ердостеїн, Н-ацетилцистеїн (НАЦ), статини та метформін. Дані про рак шлунка та його форму отримані з Національного канцер-реєстру України. Дані про продажі ліків були отримані з PharmXplorer, програмного продукту компанії Proxima Research. Новизна дослідження та одержаних результатів. На відміну від попередніх робіт, це дослідження систематично аналізує потенційні захисні та ризикові ефекти широко використовуваних лікарських засобів, зокрема інгібіторів протонної помпи, статинів, нестероїдних

протизапальних препаратів (НПЗП), метформіну та похідних цистеїну, у розвитку та профілактиці раку шлунка. Окрім того, дослідження надає нові дані щодо ефективності фіксованих комбінацій лікарських засобів для ерадикації *H. pylori* та їхнього внеску в зниження рівня захворюваності на рак шлунка в Україні. Особливу увагу приділено потенціалу похідних цистеїну у запобіганні адгезії *H. pylori* та підвищенні ефективності ерадикації, що є малодослідженим аспектом у сучасних стратегіях профілактики цього виду раку. Порівнюючи національні показники з глобальними тенденціями, дослідження виявляє ключові прогалини у скринінгу, ранньому виявленні раку шлунка та фармакологічних втручаннях, пропонуючи шляхи вдосконалення системи охорони здоров'я. Також представлено нову кількісну оцінку взаємозв'язку між збільшенням споживання лікарських засобів, таких як статини, НПЗП та метформін, і зниженням захворюваності на рак шлунка, що може свідчити про їхню потенційну хемопрофілактичну роль.

Узагальнюючи епідеміологічні, фармакологічні та громадсько-оздоровчі аспекти, це дослідження пропонує комплексний підхід до профілактики раку шлунка, поєднуючи фармакологічні втручання з традиційними методами зниження ризику. Теоретична та практична цінність роботи. Результати дослідження надають важливу інформацію про вплив широко застосовуваних фармакологічних засобів (інгібіторів протонної помпи, статинів, нестероїдних протизапальних препаратів, метформіну та похідних цистеїну) на частоту розвитку раку шлунка, підкреслюючи їхні потенційні профілактичні або ризик-модифікуючі властивості. Аналіз епідеміологічних тенденцій демонструє взаємозв'язок між рівнем використання цих препаратів і зменшенням захворюваності на рак шлунка в Україні, що узгоджується зі світовими тенденціями. Отримані результати сприяють удосконаленню стратегій профілактики раку шлунка, зокрема покращенню схем ерадикації *H. pylori* та раціональному використанню інгібіторів протонної помпи. Ці висновки можуть стати корисними для медичних фахівців, політиків та науковців у розробці цільових заходів, спрямованих на зниження захворюваності на рак шлунка та покращення системи громадського здоров'я

2. The aim of the research project was to study epidemiological tendencies of gastric cancer, including its main forms, and to investigate possible patterns of the consumption of pharmaceuticals in Ukraine that can impact development of gastric cancer. Materials for the project includes: (1) the data on gastric cancer incidence rate and its forms, according to International Classification of Diseases for Oncology, 3rd edition (ICD-O-3) from 2003 till 2021, (2) data on sales of the following group of drugs and individual substances: proton pump inhibitors (PPI), non-steroidal anti-inflammatory drugs (NSAID), including acetylsalicylic acid (ASA), carbocysteine, erdosteine, N-acetylcysteine (NAC), statins and metformin. The data on gastric cancer and its form was obtained from the National Cancer Register of Ukraine. The data on sales of the pharmaceuticals were obtained from PharmXplorer, a program product of Proxima Research Company. Innovative aspects of the research and its findings. This study provides a new long-term assessment of trends in gastric cancer incidence, gender differences, and age-related prevalence from 2003 to 2022, offering a deeper understanding of the evolution of this disease in Ukraine. Unlike previous studies, this research systematically analyzes the potential protective and risk-enhancing effects of widely used medications, including proton pump inhibitors, statins, nonsteroidal anti-inflammatory drugs (NSAIDs), metformin, and cysteine derivatives, in the development and prevention of gastric cancer. Additionally, the study presents new data on the efficacy of fixed drug combinations for *H. pylori* eradication and their contribution to reducing gastric cancer incidence in Ukraine. Particular attention is given to the potential of cysteine derivatives in preventing *H. pylori* adhesion and enhancing eradication efficacy, an underexplored aspect in current gastric cancer prevention strategies. By comparing national data with global trends, the study identifies critical gaps in screening, early detection of gastric cancer, and pharmacological interventions, proposing strategies to improve the healthcare system. Furthermore, it provides a new quantitative assessment of the correlation between increased consumption of medications such as statins, NSAIDs, and metformin and the reduction in gastric cancer incidence, suggesting their potential chemopreventive role. Integrating epidemiological, pharmacological, and public health aspects, this study offers a comprehensive approach to gastric cancer prevention, combining pharmacological interventions with traditional risk reduction strategies. Theoretical and practical relevance of the study. The study results provide important insights into the impact of widely used pharmacological agents (proton pump inhibitors, statins, nonsteroidal anti-inflammatory drugs, metformin, and

cysteine derivatives) on the incidence of gastric cancer, highlighting their potential preventive or risk-modifying properties. The analysis of epidemiological trends demonstrates a correlation between the consumption levels of these medications and the decline in gastric cancer incidence in Ukraine, aligning with global trends. The findings contribute to the improvement of gastric cancer prevention strategies, particularly by optimizing H. pylori eradication protocols and ensuring the rational use of proton pump inhibitors. These conclusions may be valuable for healthcare professionals, policymakers, and researchers in developing targeted measures aimed at reducing gastric cancer incidence and improving public health systems

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Chernov, Y. O. (Protas Y.), Haysanovska, V., & Makarenko, O. V. (2024). Gastric cancer in Ukraine: epidemiologic data and its nosological structure between 2003 and 2020. *Przegląd gastroenterologiczny*, 16(4), 428–433
- 2. Протас Є.О., Макаренко О.В., Дука Р.В. Вплив комбінованих препаратів у фіксованих дозах для ерадикації *Helicobacter pylori* на показники захворюваності на рак шлунка в Україні з 2014 до 2021 р. *Медичні перспективи*. 2025. Т. 30, № 1. С. 202–205
- 3. Protas, Y. O, Makarenko, O. V. (2025). Epidemiology of gastric cancer in Ukraine from 2014–2022: rate, sex and age. *Intermedical journal* 1(2025) С. 121–124.
- Protas Y.O., Makarenko O.V. Gastric cancer epidemiologic data in Ukraine in 2003–2020. Materials of the scientific and practical conference with international participation “Ecologic and hygienic issues of the human life activity”, March 13, 2024
- Protas Y.O., Makarenko O.V. Consumption of proton pump inhibitors in Ukraine from 2014 till 2020. Materials of XI The international scientific and practical distance conference “Management and marketing as parts of modern economy, science, education, practice”, March 21, 2024
- Protas Y.O., Makarenko O.V. Impact of *Helicobacter pylori* eradication and frequently used medications on gastric cancer incidence in Ukraine (2014–2021). Materials of the all-Ukrainian scientific and practical conference “Public health: from analysing the past to understanding the future”, October 10, 2024

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0119U101403 0123U104849

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Макаренко Ольга Володимирівна

2. Olha V. Makarenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.03.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8730-1081

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010681

Місцезнаходження: вул. Володимира Вернадського, буд. 9, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Косяченко Костянтин Леонідович

2. Kostiantyn L. Kosiachenko

Кваліфікація: д.фарм.н., професор, 15.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0472-2196

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57204583019

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 13, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Міщенко Оксана Яківна

2. Oksana Y. Mischenko

Кваліфікація: д. фармац. н., професор, 14.03.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5862-4543

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний фармацевтичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010936

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 53, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бондаренко Ігор Миколайович

2. Ihor M. Bondarenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7071-2471

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010681

Місцезнаходження: вул. Володимира Вернадського, буд. 9, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Семенов Віктор Вікторович

2. Viktor V. Semenov

Кваліфікація: д. філософ, 222

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3363-0159

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010681

Місцезнаходження: вул. Володимира Вернадського, буд. 9, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Лехан Валерія Микитівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Лехан Валерія Микитівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Макаренко Ольга Володимирівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна